

Gatvėmis į istoriją: iškilūs Prienų žmonės

Kviečiame pasivaikščioti Prienų gatvėmis. Ar pastebėjai, kad Prienuose yra gatvių pavadintų žmonių vardais – J. Brundzos, J. Zdebskio, F. Martišiaus gatvės. O ar žinai, kodėl jos taip pavadintos? Ir kodėl šie asmenys brangūs Prienams?

Tad Kovo 11-osios proga pakeliaukime Prienų miesto gatvėmis ir pažinkime mūsų miestui svarbius ir garbius asmenis.

Maršruto pradžia – Prienų kultūros ir laisvalaikio centras. Perėję Laisvės aikštę pasiekiamo J. Brundzos gatvę.

J. Brundzos gatvė

Gydytojas Juozas Brundza (1870–1954) gimė Lizdeikių kaime, pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, studijavo mediciną Maskvos universitete. Dar studijų metais dalyvavo visuomeninėje ir politinėje veikloje, už anticarinę veiklą buvo kalinamas, o 1905 m. tapo Lietuvos suvažiavimo delegatu.

Dirbo gydytoju Jiezne, vėliau Prienuose ir Birštone, kur reikšmingai prisidėjo prie kurorto plėtros ir pripažinimo Lietuvos mineraliniu kurortu. 1926–1931 m. buvo vienas pirmųjų Birštono kurorto direktorių. Prienuose vertėsi medicinos praktika, ligonius priimdavo ir savo namuose, dažnai gydė neturtinguosius nemokamai. Dėstė higieną „Žiburio“ gimnazijoje, rūpinosi mokinių ir mokytojų sveikata.

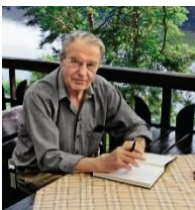
Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, buvo Prienų burmistras ir tarybos narys. Antrojo pasaulinio karo metais slėpė žydų šeimą ir gelbėjo geto kalinius, pokariu teikė pagalbą partizanams.

Gydytojas buvo gerbiamas ir mylimas prieniškių. Mirė 1954 m., palaidotas Prienuose. 1990 m. jo ir artimųjų palaikai iškilmingai perkelti į naująsias Prienų kapines.

Ant 15-o šios gatvės namo sienos Jus pasitinka įspūdingas *piešinys „Meilė–Šeima–Namai“* (autorius Arnas Rasimavičius). Juk ar ne svarbiausia turėti vietą, kur gali grįžti ir jaustis saugiai? Kur tavęs laukia ir tave myli. Juk geriausia vieta – mylinčios šeimos namai. Šiame skubančiame ir visko pilname pasaulyje, deja, kartais pasimeta pačios svarbiausios vertybės. Todėl stabtelkime ties šiuo piešiniu ir patys sau permąstykite savas vertybes, savo kelią ir tikslus.

Toliau maršrutas tęsiasi J. Basanavičiaus gatvės dalimi iki Kauno gatvės. Čia pasiekiamo šalia Prienų Justino Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos poeto Justino Marcinkevičiaus kiemelį.

J. Marcinkevičiaus kiemelis ir skveras

Justinas Marcinkevičius (1930-2011) – lietuvių poetas, prozininkas, dramaturgas, vertėjas, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys. Gimė 1930 m. Važatkiemyje (Prienų r.), mokėsi Alksniakiemyje ir Prienų „Žiburio“ gimnazijoje, 1954 m. baigė lituanistikos studijas Vilniaus universitete.

Atgimimo laikotarpiu buvo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys. Per savo kūrybinį gyvenimą išleido daugiau nei šimtą knygų – poezijos, dramų, eseistikos ir kūrinių vaikams. Už nuopelnus apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino I ir III laipsnio ordinais, buvo Lietuvos rašytojų sąjungos narys, Tautos namų garbės pirmininkas, Vilniaus ir Prienų garbės pilietis.

Poeto dvasia ir atminimas pasiliko Prienuose, tad jo garbei 2021 m. buvo atidaryta laisvalaikio erdvė *Poeto Justino Marcinkevičiaus kiemelis*, kur šalia takelio išsirėžę Poeto posmo eilės.

Žingsniuojant toliau Kauno g. praeiname *Prienų meno mokyklos lauko galeriją* po atviru dangumi, kur eksponuojami mokyklos moksleivių tapybos darbai. Iš karto už meno mokyklos sukame į dešinę ir prieiname *J. Marcinkevičiaus skverą*. Skverą puošia 14 medžio skulptūrų, skirtų Justinui Marcinkevičiui ir jo kūrybai, sukurtų Justino Marcinkevičiaus kūrinių temomis.

Toliau keliaujame Kęstučio gatve, užnugaryje palikę senąsias Prienų kapines, prieiname *Žiburio kalnelį*, *Prienų Kristaus Apsireiškimo bažnyčią* ir sukame į J. Zdebskio gatvę.

J. Zdebskio gatvė

Juozas Zdebskis (1926-1986) – katalikų kunigas ir aktyvus tikinčiųjų teisių gynėjas, gimęs 1929 m. Naujienų kaime. Kunigavo Kaune, Prienuose, Rudaminoje ir kitur. Nuo 1953 m. aktyviai vykdė religinę šviečiamąją veiklą: organizavo jaunimo būrelius, rūpinosi nelegalios religinės literatūros spausdinimu ir platinimu. Dėl vaikų katekizavimo ir religinės veiklos sovietų valdžios buvo persekiojamas, du kartus nuteistas laisvės atėmimo bausme, kalintas Lukiškėse ir kitur.

Nuo 1972 m. vykdė misijas Pavolgyje, Sibire, Kazachstane ir kitose sovietinėse respublikose, lankė tikinčiuosius ir politinius kalinius. 1978 m. prisidėjo prie Katalikų komiteto tikinčiųjų teisėms ginti įkūrimo. KGB jį nuolat sekė ir persekiojo. 1986 m. kunigas žuvo įtartinioje autoavarijoje Šalčininkų rajone. Bendražygiai jo mirtį laikė sovietinio saugumo organizuotu susidorojimu.

Iš J. Zdebskio gatvės žingsniuojame Greimų tilto link ir laipteliai kylame prie *Kęstučio paminklo*. Paminklas stovi labai gražioje vietoje – nuo čia atsiveria Nemuno kilpa, puikiai matosi visas Greimų tiltas. Pasižvalgykite, neskubėkite.

Greimų tiltas

Greimų tiltas jungia miesto dzūkiškąją ir suvalkietiskąją dalis bei yra vienintelis tiltas per Nemuną mieste. Tiltui suteiktas „Greimų“ vardas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, pagerbiant dvi iškilias asmenybes: Julijų Greimą (1882–1942), pedagogą, visuomenės veikėją ir Prienų burmistrą, kuris aktyviai prisidėjo prie miesto plėtros, ir jo sūnų Algirdą Julijų Greimą (1917-1992), pasaulinio garso semiotiką ir Paryžiaus semiotikos mokyklos įkūrėją, kurio tyrimai turi didelę įtaką šiuolaikiniams humanitariniams mokslams. Tiltas simboliškai jungia miesto istoriją su Lietuvos ir pasaulio kultūra.

Keliaujame toliau: pėsčiųjų perėja kirtę Vytauto g., traukiame link Revuonos parko. Eidami išlikite budrūs ir nepraleiskite svarbių objektų – dailininko *N. Silvanavičiaus namas* dešinėje, *apžvalgos aikštelė* ir *skulptūra „Asmenukė prie Nemuno“* kairėje pusėje. O *Revuonos parkas* garsus ne tik savo stebuklinguoju *šaltinėliu*, *senuoju malūnu*, bet labiausiai čia buvusia *grafų Butlerių pilimi*, lyginama su Prancūzijos Sisterono pilimi.

Toliau žingsniuojame link F. Vaitkaus gatvės.

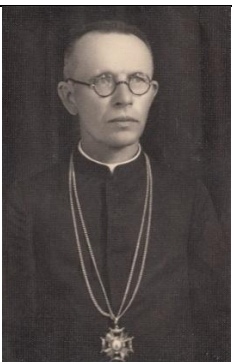
F. Vaitkaus gatvė

Feliksas Vaitkus (1907-1956) – lietuvių kilmės Jungtinių Amerikos Valstijų lakūnas. 1935 m. lėktuvu „Lituanica II“ atliko istorinį skrydį per Atlanto vandenyną iš Niujorko į Europą. Dėl nepalankių oro sąlygų buvo priverstas leisti Airijoje, tačiau jo skrydis laikomas reikšmingu Lietuvos aviacijos istorijai. Feliksas Vaitkus prisidėjo prie Lietuvos vardo garsinimo pasaulyje ir yra laikomas vienu svarbiausių lietuvių aviacijos pionierių.

Ir įsukame į F. Martišiaus g.

F. Martišiaus gatvė

Feliksas Martišius (1879 - 1955) – kunigas, švietėjas, sodininkas ir visuomenės veikėjas. 1918 m. „Žiburio“ draugijos pavedimu Prienuose įkūrė progimnaziją ir rūpinosi jos plėtra. 1920–1924 m. jo pastangomis pastatyta dviejų aukštų medinė mokykla, finansuota iš aukų ir bendruomenės paramos. 1925 m. išleista pirmoji gimnazijos laida.

Kun. F. Martišius taip pat garsėjo kaip sodininkystės puoselėtojas: Prienuose įkūrė didelį medelyną, iš kurio iki 1940 m. po Lietuvą išplatinta apie 100 000 vaismedžių skiepijų. Gimnazijoje įvedė sodininkystės pamokas, organizavo kursus mokytojams ir ūkininkams, taip skatindamas sodininkystės plėtrą visoje šalyje. Gimnazijoje dirbo iki 1944 m., vėliau paskirtas Simno klebonu.

Šioje gatvėje yra *Prienų krašto muziejus*, įkurtas žymaus prieniečio – inžinieriaus, mokytojo Cezaro Pšemeneckio - namuose. Ties F. Martišiaus ir Vytauto gatvių sankryža, kažkada veikė garsusis *Prienų alaus bravoras* – šiandien jį primena tik stendas, o kitoje gatvės pusėje esančio pastato sieną puošia *keliautojo Mato Šalčiaus portretas*.

Pasisėmę istorinių žinių ir aplankę žymias Prienų vietas grįžtame į Prienų Laisvės aikštę švęsti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos.